

Nr 48.

Ank. till Riksd. kansli den 12 maj 1910 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om styrkande af hinderlöshet till äktenskap.

Genom en den 15 april 1910 dagtecknad proposition, nr 165, hvilken af båda kamrarna hänvisats till lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

L a g,

innefattande vissa bestämmelser om styrkande af hinderlöshet till äktenskap.

Med upphäfvande af 15 kap. 19 § kyrkolagen samt lagen den 14 oktober 1898, innefattande vissa bestämmelser om styrkande af hinderlöshet till äktenskap, förordnas som följer:

Svensk man eller kvinna, som begär lysning till äktenskap, må styrka sin ledighet att sådant ingå:

genom betyg af vederbörande präst eller församlingsföreståndare här i riket eller af präst inom svensk församling utomlands;

eller, där så ej kan ske, *antingen* genom muntligt eller skriftligt vittnesbörd af minst två svenska eller utländska personer, hvilkas trovärdighet är känd för den präst, hos hvilken lysning begäres, eller vits-

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 7 Saml. 1 Afd. 45. Häft. (Nr 48—49). 1

ordad af Konungens befallningshafvande, kronofogde, länsman, ledamot af magistrat, präst i svensk församling eller svensk beskickning eller konsul, eller genom intyg af präst inom utländskt kyrkosamfund, därest Konungen förordnat att af dess prästerskap utfärdade intyg må här i riket gälla.

Huruledes styrkas skall, att intygsgifvare är präst inom utländskt kyrkosamfund, hvarom nu sagts, därom bestämmer Konungen.

Kan sökanden ej på något af nu föreskrifna sätt styrka sin ledighet till äktenskap, äge sökanden genom tillkännagifvande, som tre gånger införes i allmänna tidningarna, kungöra sitt förehafvande, med fullständig uppgift om sitt namn, sin ålder och sin födelseort samt om de orter, där sökanden vistats, så ock med anvisning, hos hvilken församlings präst och inom hvilken tid äktenskapshinder bör anmälas; och skall tiden för sådan anmälan utgöra minst tre månader från det att tillkännagifvandet sista gången införts. Har icke inom sålunda utsatt tid äktenskapshinder hos prästen anmälts eller eljest blifvit för honom kunnigt, må lysning för sökanden i vanlig ordning utfärdas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 september 1910; dock att i fråga om kungörelse, som före nämnda dag i allmänna tidningarna införes, hittills gällande föreskrifter skola lända till efterrättelse.

*Utskottets
yttrande.*

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande proposition, har föredragande departementschefen till det vid propositionen i utdrag fogade statsrådsprotokollet den 22 oktober 1909 anført följande:

»Inom justitiedepartementet föreligga för närvarande åtskilliga framställningar, hvilka samtliga åsyfta vinnande af lättnad i de föreskrifter, som nu gälla i fråga om huruledes personer, som vistats utrikes längre eller kortare tid, skola här styrka sina äktenskaps- eller familjeförhållanden för den tid. Sålunda har Riksdagen i skrifvelse den 4 april 1908 hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt vidtaga åtgärder för införande af förenklade bestämmelser i fråga om anteckning i kyrkobok rörande från utlandet återinflyttade svenskar, särskildt med afseende å deras äktenskapsförhållanden. Öfver denna skrifvelse har utlåtande infordrats från samtliga konsistorier. I underdånig skrifvelse den 11 september 1908 har Stockholms stads konsistorium hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och stadfästa behöfliga ändringar i förordningen den 8 juli 1904, huru utländsk undersåte, som vill träda i äktenskap inför svensk myndighet, må styrka, att hinder mot det äktenskaps afslutande ej är för handen. Jämväl Hans Excellens herr ministern för utrikes ärendena har i

skrifvelser den 1 mars och 26 maj 1909 fäst min uppmärksamhet på behöfligheten af vissa ändringar i nyssnämnda förordning.

Samtliga dessa framställningar äro tvifvelsutan värda synnerligt beaktande, särskildt i hvad de gå ut på undanröjande af svårigheter, som möta återinvandrande amerikanare och i viss mån kunna tänkas bidra att motverka intresset för återinvandring till Sverige. Jag har därför låtit inom justitiedepartementet påbörja en utredning af de sålunda väckta frågorna i syfte att, så snart förhållandena det medgifva, framlägga förslag till behöfliga lagändringar i ämnet.

Emellertid anser jag mig böra redan nu påkalla Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet för en viss del af ämnet. Bland de lagändringar, som skulle föranledas af ett bifall till de af Riksdagen i dess förenämnda skrifvelse uttalade önskemål, ingår nämligen äfven en ändring af gällande bestämmelser om sättet för styrkande af svenska undersåtars hinderlöshet, hvilka bestämmelser återfinnas i 15 kap. 19 § kyrkolagen samt lagen, innefattande vissa bestämmelser om styrkande af hinderlöshet till äktenskap, den 14 oktober 1898. Förslag till nödiga lagändringar härutinnan måste underställas kyrkomötets pröfning, och har det därför funnits högeligen önskvärdt att söka till det under innevarande höst sammanträdande kyrkomötet inkomma med förslag i detta hänseende.

I berörda skrifvelse har Riksdagen framhållit, att tillämpningen af bestämmelserna angående sättet för styrkande af hinderlöshet och om anteckning i kyrkobok af utrikes slutna äktenskap i regel vållar stora svårigheter, beroende därpå att de intyg från utländsk myndighet, med hvilka vederbörande immigranter hafva att hos pastor i den svenska församling, dit de inflytta, styrka ingånget äktenskap eller hinderlöshet till äktenskap, i de flesta fall saknas och icke kunna af immigranten utan betydande kostnader, tidsutdräkt och besvär anskaffas. Vederbörande pastor vore då, i fall sådana intyg saknas, förhindrad att i kyrkoboken anteckna äktenskapet såsom giltigt eller att annorledes än efter iakttagande af lagstadgade formaliteter utfärda lysning till äktenskap. Enahanda blefve förhållandet, då från utlandet medförda intyg vore i ett eller annat afseende ofullständiga. I sådant fall torde dock mången gång, då pastor känner sig öfvertygad om det bristfälliga bevisets trovärdighet, detsamma godtagas såsom fullt bevis angående däri angifna omständigheter. Likaså torde stundom bestämmelsen i 15 kap. 19 § kyrkolagen om vittesmål angående hinderlöshet till äktenskap af »tillstädesvarande, vissa och trovärdiga män» tolkas så, att densamma finge gälla äfven om skriftliga intyg från i utlandet boende vittnen. Någon enhetlig praxis i dessa afseenden torde emellertid icke förefinnas. Det syntes Riksdagen, att förenklade former kunde införas

för sättet att hos pastor i den svenska församling, dit inflyttningen sker, styrka verkligheten och lagligheten af utomlands ingånget äktenskap äfvensom hinderlöshet till äktenskap. I all synnerhet torde en förenkling kunna åstadkommas i det fall, då vederbörande under sin vistelse utomlands varit medlem af församling, tillhörande ett fast organiseradt kyrkosamfund, sådant som t. ex. Augustanasynoden i Norra Amerika. De vägar, på hvilka en lättnad i ifrågavarande afseenden skulle kunna beredas och en återinvandring i sin mån främjas, funne Riksdagen ej utan en närmare utredning kunna definitivt angifvas.

Riksdagen ansåge emellertid — särskildt med tanke på underlättandet af återinvandringen från Norra Amerika — att i ett stort antal fall åsyftadt resultat skulle ernås, därest föreskrifter kunde meddelas,

att betyg, utfärdadt af vederbörande pastor, tillhörande kyrkosamfund, som efter pröfning befunnits äga i detta afseende betryggande, ordnade kyrkliga förhållanden, affattadt enligt fastställt formulär och försedt med vederbörande församlings sigill, tillerkännes full giltighet i Sverige utan vidare attestering;

att, där hinderlöshet till äktenskap skall styrkas genom »vissa och trovärdiga» mäns vittnesmål, detta under erforderliga garantier (intyg af konsul angående vittnenas trovärdighet e. d.) må kunna ske äfven genom personer, boende å den ort i utlandet, där den återinvandrade vistats;

samt att, där för styrkande af hinderlösheten tillkännagifvande i allmänna tidningarna äger rum — med upphäfvande af bestämmelsen i lagen den 14 oktober 1898 om sex månaders anmälningstid i fråga om dem, som vistats utom Sverige, Norge, Danmark eller Finland — tiden för alla fall bestämmes till tre månader.

De öfver Riksdagens skrifvelse hörda myndigheterna hafva i det väsentliga tillstyrkt bifall till de af Riksdagen föreslagna åtgärderna. Ett domkapitel har dock afstyrkt förslaget om att tillerkänna giltighet åt betyg, utfärdade af pastorer inom utländska kyrkosamfund; och hafva flera domkapitel uttalat vissa erinringar i fråga om detaljer af de föreslagna bestämmelserna.

I likhet med de hörda myndigheterna anser jag Riksdagens förslag till nya bestämmelser lämpligen böra läggas till grund för de lagändringar, som synas behöfliga för tillgodoseende af ifrågakomna syftet. Detta Riksdagens förslag bygger nu på gällande regler. Det kunde måhända då anses lämpligt att först underkasta dessa regler en närmare granskning och eventuellt nu upptaga frågan om en mera genomgripande revision af desamma. Sistnämnda fråga står emellertid i sådant samband med frågan om omarbetning af andra bestämmelser rörande äktenskaps ingående, särskildt

bestämmelserna om lysning, att dessa frågor gifvetvis böra i ett sammanhang bringas till lösning och alltså lämpligen böra upptagas först vid en allmän revision af giftermålsbalken. Innan ett fullständigt förslag till giftermålsbalk kan tänkas blifva upphöjdt till lag, torde dock dröja åtskilliga år, och att intilldess låta anstå med frågan om afhjälpande af nu ifrågakomna missförhållanden har synts mig ej vara tillrädligt, utan har jag ansett denna fråga böra redan nu provisoriskt lösas i de af Riksdagen antydda riktningar.

Hvad då först angår utsträckningen af rätten att styrka hinderlöshet genom »vissa och trovärdiga» mäns vittnesmål, så torde, såsom redan i Riksdagens skrifvelse framhålles, ett godtagande af skriftligen afgifna intyg endast innebära lagfästade af en ganska utbredd praxis, och synas näppeligen tillräckliga skäl föreligga att underkänna sådana intyg allenast på den grund att de utfärdats af utlänningar eller personer, boende på utrikes ort. Tydligt är emellertid att i fall intygsgifvarna äro boende utom den församling, där lysning skall ske, deras trovärdighet sällan kan vara af vederbörande pastor känd. Det måste därför fordras, att deras trovärdighet styrkts på något tillförlitligt sätt. Ett öfverlämnande åt prästen att afgöra, när så skall anses hafva skett, skulle å honom lägga en granskningsplikt, som ofta blefve synnerligen svår att fullgöra. Det synes därför lämpligen böra stadgas, att intygsgifvarnas trovärdighet skall vara bestyrkt af svensk myndighet och sålunda hvad angår personer i utlandet af svensk beskickning eller konsul. Beträffande själfva intygens närmare beskaffenhet eller innehåll torde ej några regler kunna fastslås, utan bör det tillkomma vederbörande präst att pröfva verkan af företdt intyg.

I fråga om förslaget angående inskränkning till tre månader af den tid efter kungörelses införande i allmänna tidningar, inom hvilken anmälan om äktenskapshinder skall ske angående person, som vistats utom Sverige, Norge, Danmark eller Finland, har jag ställt mig i viss mån tveksam, helst denna tid så nyss som genom lagen den 14 oktober 1898 nedsatts från ett år till sex månader. Men då onekligen i följd af den allt tätare internationella samfärdseln för de flesta fall den föreslagna tiden af tre månader synes tillräcklig, och förslaget i denna del förordats af samtliga i ärendet hörda myndigheter med undantag af ett domkapitel, som ansett tiden för ifrågakomna fall böra bestämmas till fyra månader, anser jag mig icke böra underlåta att tillstyrka den föreslagna nedsättningen af anmälningstiden.

Beträffande slutligen förslaget att förläna giltighet i ifrågavarande hänseende åt betyg, utfärdadt af pastor inom utländskt kyrkosamfund, synes detsamma innebära synnerligen stora praktiska fördelar. Ett intyg af detta slag erbjuder tydligen större garanti för att hinderlöshet i verk-

ligheten föreligger än hvad exempelvis genom förfarandet med kungörelse i allmänna tidningarna kan vinnas. Att afgöra hvilka kyrkosamfund äga på så betryggande sätt ordnade kyrkliga förhållanden, att af deras prästerskap utfärdade betyg må äga giltighet här i riket, synes emellertid böra vara förbehållet åt Konungen, som då också blir i tillfälle att gifva nödiga föreskrifter angående beskaffenheten af de betyg, som skola kunna här godkännas. I sitt ofvanberörda förslag har Riksdagen uttalat den mening, att intyg, hvarom nu nämnts, borde kunna gälla utan vidare attestering. Detta synes mig näppeligen riktigt. Den präst här i riket, inför hvilken dylikt intyg företes, saknar praktiskt taget möjlighet att kontrollera, huruvida den, som utfärdat intyget, verkligen är präst inom angifna kyrkosamfundet. Att intyget är försedt med vederbörande församlings sigill torde ej innebära tillräcklig säkerhet i detta afseende. Emellertid synes man kunna nöja sig med en attestering exempelvis af vederbörande kyrkosamfunds föreståndare eller på annat sätt, som ej innebär synnerligt besvär. Att i lagen fastslås dessa sätt finner jag ej lämpligt, utan torde Konungen i samband med förordnande om att intyg af präst inom visst kyrkosamfund skall här i riket äga giltighet tillika böra äga förordna, huruledes styrkas skall, att den som utfärdat sådant intyg är präst inom samfundet.

De nya stadganden, hvilka i enlighet med hvad jag nu anfört böra gifvas, afse i likhet med lagen den 14 oktober 1908 allenast hinderlöshet i de hänseenden, som i svenska prästbevis åsyftas med uttrycket »till äktenskap ledig», och sålunda icke frihet från sådana äktenskapshinder som skyldskap, bristande afvittring eller dylikt. Detta synes böra i lagtexten uttryckligen angifvas. Vid sådant förhållande torde ock lämpligast vara, att de nya lagstadgandena lämna uttömmande regler, huru ledighet till äktenskap må styrkas, och alltså affattas såsom särskild lag, hvarigenom dels ändring göres i 15 kap. 19 § kyrkolagen och dels lagen den 14 oktober 1898 upphäfves. I öfverensstämmelse härmed har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till ny lag, innefattande vissa bestämmelser om styrkande af hinderlöshet till äktenskap.»

På sätt framgår af det vid propositionen fogade utdraget af i lagrådet förddt protokoll, har lagrådet gjort vissa erinringar mot det till lagrådet remitterade förslaget, hvilka i det i propositionen innefattade förslaget vunnit beaktande.

Såsom äfven framgår af propositionen, har förslaget blifvit af kyrkomötet godkänt.

Utskottet har vid granskning af lagförslaget icke funnit anledning att mot detsamma framställa någon erinran och får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 maj 1910.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.
